

ILLEGÁLIS HULLADÉKELHELYEZÉS

- Magyarországon az illegális hulladék jellemzően háztartási vegyes hulladék, elhasznált eszközök, bútorok, építési, bontási hulladék, zöldhulladék, valamint műanyag csomagolási hulladék. Tapasztalatok szerint az elhagyott hulladék jelentős része veszélyes hulladékkal keveredik, amely alkalmatlanná teszi a hulladék újrafeldolgozását (Boros 2021).
- A "Tisztítsuk meg az országot" elnevezésű felhívás során 2020-ban két ütemben több mint 165 ezer tonna elhagyott hulladékot sikerült felszámolni Magyarországon. A pályázat második fordulója 2024. március 18-án nyílt meg, melynek keretében jogi személyek nyújthatnak be hulladékfelszámolási pályázatokat. Az igényelhető támogatás összege legfeljebb 45 ezer forint köbméterenként (kormany.hu).
- A háttéranyag elkészítéséhez az [ECRPD](http://ecrp.eu) (European Centre for Parliamentary Research and Documentation – Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja) rendszerében kérdéssort intéztünk a tagországokhoz. Jelen Infojegyzet a beérkezett válaszokat röviden összefoglalva mutatja be egy-egy európai uniós tagállam illegális hulladékkezelésre vonatkozó tevékenységét.

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete bemutatja néhány európai ország illegális hulladékkezelési gyakorlatát, majd ismerteti a hazai, 2020-ban indult intézkedések legfőbb jellemzőit.

Alapvető elvárás, hogy a hulladéktól csak jogszabályban meghatározott módon, kijelölt helyen, a környezet veszélyeztetését kizáró módon lehet megválni. Ennek ellenére különböző, hulladékokkal kapcsolatos jogelzenes cselekmény ismert, amely a bejelentési kötelezettség elmulasztásától, az illegális hulladéklerakáson át, a közterületen való szemetelésig terjed.

Az elhagyott hulladék jellemző előfordulási helye többnyire olyan terület (erdő, folyópart, út- és vasútmenti terület) ami kevésbé ellenőrzött, illetve ellenőrizhető. Az is megfigyelhető, hogy ahol néhány eldobott hulladék van, ott idővel még több keletkezik, mert az állampolgárok az adott helyre lerakott hulladékot legális lerakottnak tekintik, ezért még több hulladékot szállítanak oda.

Az illegális hulladéklerakás megakadályozására a szankció önmagában nem elegendő megoldás. A környezeti és egészségügyi káros hatások megismerése és a tudatos szemléletformálás is szükséges az illegálisan elhelyezett hulladék mennyiségének sikeres visszaszorításához (Boros 2021).

AZ ILLEGÁLIS HULLADÉK KEZELÉSE AZ EURÓPAI UNIÓ NÉHÁNY TAGÁLLAMÁBAN

Az Európai Unió Hulladék Keretirányelve ([2008/98/EK](http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/98/20080918)) kimondja, hogy a hulladékok elhagyásának, illegális lerakásának, illetve ellenőrzetlen kezelésének megtiltása a tagállamok feladata. A tagállamok állapítják meg az irányelv rendelkezéseinek megszegése esetén alkalmazandó szankciókat, melyeknek hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.

Az alábbiakban az illegálisan elhagyott hulladék kezelésére vonatkozó gyakorlat ismerhető meg az Európai Unió néhány tagállamában. A közölt adatok forrása az [ECRPD](http://ecrp.eu) (European Centre for Parliamentary Research and Documentation – Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja) rendszerében az EU tagállamok parlamenti kutatószolgálataihoz intézett kérdésekre adott válaszok.

Ausztria

Ausztriában a hulladékgazdálkodási törvény meghatározza az illegális hulladékelhagyás definícióját és rendelkezik a megelőzésről, valamint a büntetőeljárás lehetőségéről is. A szennyezett területek kármentesítésé-

ről szóló törvény pedig bizonyos típusú hulladékkezelés esetén járulékfizetési kötelezettséget ír elő (például a hulladék egy évnél hosszabb ideig tartó tárolása, amely már illegális hulladékkezelésnek minősül).

Ausztriában az elmúlt években jelentősen megnőtt a szemétszedési akciókban résztvevő önkéntesek száma, amely a környezettudatosság erősödését tükrözi a lakosság egy részében. 2018-ban egy országos takarítási akcióban például 163 ezren vettek részt. A szövetségi tartományok közútgazgatási szervei évente mintegy 3600 tonna elhagyott hulladékot takarítanak el. A legnagyobb osztrák áramszolgáltató cég (Verbund AG) évente 280 tonna, a nemzeti parkok pedig évente mintegy 2 tonna illegálisan elhagyott hulladékot gyűjtenek össze.

Észtország

Az észti Környezetvédelmi Hatóságnál külön telefonvonalon lehet bejelenteni a hulladékgazdálkodás megsértésével kapcsolatos panaszokat. A hatósághoz évente mintegy 300 szabálysértési panasz érkezik. Az illegális hulladéklerakók megelőzése érdekében felügyelik azokat a vállalkozásokat, amelyek éves jelentéseikben készletfelhalmozódást mutatnak, vagy amelyek hulladéka több mint három éve raktáron van. Az illegálisan elhelyezett hulladék mennyiségét bizonyos esetekben drónok segítségével állapítják meg. 2007-ben néhány embernek az az ötlete támadt, hogy egy nap alatt tisztítsák meg az országot az elhagyott hulladéktól. Az első általuk szervezett nagytakarítás 2007 májusában történt, amikor 50 ezer ember összesen 10 ezer tonna szemetet gyűjtött össze. Azóta a „Csináljuk meg!” (Let’s do it!) jelszó alatt a világ több mint 190 országában közel 60 millió ember az észti modell alapján tisztítja meg országát. Az első takarítási világnapot 2018. szeptember 15-én ünnepelték, amelyen Észtország vezetésével 158 országban tisztították meg országukat az emberek egy napon.

Hollandia

Hollandiában a hulladéklerakatok eltávolítása az önkormányzatok feladata. Minden településnek saját telefonszáma vagy honlapja van, ahol az állampolgárok bejelenthetik, ha illegális hulladékot észlelnek. Az ömlesztett, vagy nagy méretű hulladékot a települési takarítószolgálat is begyűjtheti. A kábítószer-hulladéklerakatok felderítése a rendőrség feladata. 2010–2014 között 446 illegális, szintetikus kábítószer-hulladéklerakót regisztráltak.

Horvátország

A horvát hulladékgazdálkodási törvény előírja, hogy a települési önkormányzatok határon belül rendelkezzenek az illegális hulladék elhagyás megelőzéséről, valamint az elhagyott hulladék kezeléséről. A határozatnak tartalmaznia kell az illegálisan elhelyezett hulladékok helyének nyilvántartását, valamint a bejelentések fogadására szolgáló rendszer kialakítását is. A horvát Gazdasági és Fenntartható Fejlődési Minisztérium létrehozta az elhagyott hulladék fellelhetőségeinek nyilvántartását (ELOO), amely lehetővé teszi az elhagyott hulladék helyének bejelentését, amelyet a rendszer továbbít a helyi önkormányzati egységnek (önkormányzati ellenőr).

Írország

Írországban a szemetelés 150 eurótól (helyszíni) 3000 euróig (bírószági) terjedő bírsággal is sújtható. Írországban is működik mobil telefonos alkalmazás (See it? Say it! - Láttad? Szólj!), amely lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy a környezeti problémákat közvetlenül a megfelelő helyi hatóságnak (önkormányzatnak) jelentsék, hogy azok intézkedhessenek és kezelni tudják a problémát. A jelenthető problémák a következők: illegális szemétkerakás; kellemetlen szag, mérgező füst; kereskedelmi telephely vagy kisebb gyár zajhatása; vízszennyezés, halpusztulás. 2022-ben közel 2,9 millió eurós támogatás segítségével 4619 tonna hulladékot takarítottak el.

Lengyelország

Minden területi környezetvédelmi felügyelő-ségen állandó munkacsoportot hoztak létre, amelyek fő célja a környezeti bűncselekmények és szabálysértések felderítése és megelőzése. A lengyel Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2020 és 2023 között évente mintegy 10 000 darab illegális szemétkerakót számoltak fel. A feltárt illegális veszélyes hulladéklerakási helyek száma azonban a Számvevőszék 2023. évi jelentése szerint az elmúlt években nem változott.

Litvánia

Litvániában 2023 szeptemberétől érhető el egy online térképes szolgáltatás, melynek segítségével az emberek gyorsan és pontosan jelenthetik be az elhagyott hulladékot országszerte. A térképen a lakosok információkat küldhetnek be az általuk észlelt szennyezett területekről, és láthatják a takarítás előrehaladását.

Németország

Németországban a központi hulladékjogi szabályozást a körforgásos gazdaságot elősegítő és a környezetbarát hulladékgazdálkodást biztosító törvény képviseli, melyet a szövetségi államok hulladéktörvényei egészítenek ki. A körforgásos gazdaságról szóló központi törvény szerint, aki a hulladék elhelyezése, tárolása vagy kezelése során megsérti a törvényt 100 ezer euróig terjedő pénzbírsággal sújtható. Ha a hulladék illegális ártalmatlanítása a levegő, a talaj vagy a víz szennyeződését okozza, az bűncselekménynek minősül. A büntetés ebben az esetben a pénzbüntetéstől az öt évig terjedő szabadságvesztésig terjedhet. Az illegális hulladék felkutatására Németországban is országosan elérhető ingyenes telefonos alkalmazás teszi lehetővé a hulladékkal szennyezett helyadatok továbbítását az illetékes hatóságok felé. Ezen kívül több nagyvárosban külön alkalmazás, illetve email cím áll a lakosok rendelkezésére, de a rendőrségen is be lehet jelenteni az érintett helyszínt, akik gondoskodnak a hulladék megfelelő ártalmatlanításáról és eljárást indítanak. Az észét példát követve az országos takarítási nap keretében egyre több – 2023-ban közel 440 ezer – önkéntes csatlakozik az elhagyott hulladék összegyűjtésére.

Szlovénia

Illegálisan lerakott hulladék esetén mind az országos, mind az önkormányzati felügyelőnek van hatásköre intézkedni, attól függően, hogy a szennyezésért felelős személy ismert vagy ismeretlen, a hulladékot állami vagy önkormányzati területre rakták-e le. A jogi személyek 10 000 eurótól 20 000 euróig terjedő pénzbírsággal sújthatóak a szemetelésért, magánszemélyekre pedig 400 és 750 euró közötti bírságot szabhatnak ki. Ha a bűncselekmény nem szemetelés, hanem hulladéklerakás, a jogi személyeket 75 000 eurótól 125 000 euróig terjedő pénzbírsággal sújtják, míg a magánszemélyekre vonatkozó bírság nincs meghatározva. Szlovénia eddig három, „*Tisztítsuk meg Szlovéniát*” kampányt hajtott végre (2010-ben, 2012-ben és 2018-ban), amelyekben a teljes lakosság mintegy 14 százaléka, vagyis több, mint félmillió ember vett részt. Annak ellenére, hogy Szlovéniában a szemétkerakók egyharmadát már megtisztították, még mindig

körülbelül 10 000 illegális szemétkerakó található (az összes illegális hulladéklerakát mintegy 41 százaléka), amelyek építési hulladékot, települési, szerves és veszélyes hulladékot tartalmaznak.

Románia

Civil kezdeményezés a „*Csináljuk, Románia!*” elnevezésű mozgalom, amely több, mint 1 millió önkéntest tudott bevonni az ország legnagyobb szemétyűjtő mozgalmába. A „*Csináljuk, Románia!*” csapata informatikai alkalmazást is létrehozott, melynek segítségével térképen jelölhetőek be a városokban vagy a természetben talált hulladékok, amely információ így az eltakarítást végző szervezetekhez is eljut.

MAGYARORSZÁG

Az európai országokhoz hasonlóan Magyarországon is jelentős előrelépés történt az illegálisan elhelyezett hulladék felszámolása és az ilyen jellegű magatartás megfelelő szankcionálása terén (Boros 2021).

A [Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv](#) 2020-as elfogadása óta hangsúlyosabbá vált hazánkban az illegális hulladéklerakás elleni küzdelem, az elhagyott hulladék felszámolása, valamint a bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépés (Görgényi 2022). Az Akcióterv tervei között szerepel az illegális hulladéklerakatok folyamatos felszámolása és a megtisztított területek tisztán tartása ([Tarsoly 2023](#)).

"Tisztítsuk meg az országot!" program

Az illegális hulladéklerakás felszámolásának közelmúltbeli programja a „*Tisztítsuk meg az országot!*” elnevezésű program (rövidítése: TMOP) volt. A kormány 13 milliárd forintot ([1598/2020 Korm. határozat](#)) biztosított arra, hogy az ország folyói, erdői, vasúti és közúti létesítményei, valamint közterületei megtisztuljanak az elhagyott hulladéktól. A pályázati időszak 2022. június 30-án zárult le, mely időszak alatt, két ütemben **474 db pályázat** került támogatásra. A pályázat ideje alatt összesen több mint **165 ezer tonna** illegális hulladék került felszámolásra ([Tarsoly 2023](#)).

A HulladékRadar alkalmazás

A TMOP keretében 2020-ban **HulladékRadar** néven minden állampolgár számára elérhető alkalmazást fejlesztettek ki. Az alkalmazáson keresztül bárhol az ország területén észlelt illegális hulladéklerakatot ingyenesen be lehet jelenteni, amely automatikusan továbbításra kerül a háttéradatbázisban lévő illetékes közreműködő szervezet, vagy ennek hiányában a települési jegyző felé (Boros 2021).

1. ábra: A HulladékRadar alkalmazás működése, adatai

Forrás: [Infoszolg/HulladékRadar](#) alkalmazás

Hulladékgazdálkodási hatóságok

Az illegális hulladéklerakás ellenőrzése a hulladékgazdálkodási hatóságok feladata, amelyek a közigazgatási hatósági ügyekben

járnak el. A hulladékgazdálkodási hatóságok **országos (Pest Megyei Kormányhivatal) és területi szinten (vármegyei kormányhivatalok)** működnek, de szintén országos illetékeségű a **minisztériumi hulladékgazdálkodási hatóság** is. A minisztériumi hulladékgazdálkodási hatóság élén a hulladékgazdálkodásért és a hulladékgazdálkodás felügyeletéért felelős miniszter áll (jelenleg az energiaügyi miniszter), aki szakmai irányítója az országos és a területi szintű hulladékgazdálkodási hatóságoknak is ([Magyar Állami Környezetvédelem Hivatalos Honlapja](#)).

A hulladékgazdálkodás rendjének megszegése

A Büntető Törvénykönyvben ([2012. évi C. törvény](#)) a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése bűncselekmény törvényi tényállását a 2021. évi II. törvény módosította (Görgényi 2022). Ennek értelmében a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) szóló törvény szerint három év szabadságvesztéssel sújtható az a személy, aki a hatóság által nem engedélyezett helyen – többek között – jelentős mennyiségű hulladékot helyez

el. A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés is lehet, ha az elkövető különös visszaeső, vagy jelentős mennyiségű hulladékot, illetve veszélyes hulladékot helyez el illegálisan (248. §).

Források:

- [2012. évi C. törvény](#) a Büntető Törvénykönyvről
- [A Magyar Állami Környezetvédelem Hivatalos Honlapja](#)
- Boros Anita (2021): Az illegális hulladék felszámolásának új magyar modellje. In: Peres Zsuzsanna, Bathó Gábor (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 80 éves Máté Gábor tiszteletére. Labor est etiam ipse voluptas. 177–188.
- Gazdaságföldrajzi és Településmarketing Központ (2023): Dr. Tarsoly Dániel: A TMOP országos eredményei. [Youtube videó](#), december 14.
- Görgényi Ilona (2022): Az egészséges környezethez való jog érvényesülésének büntetőjogi megoldásai. Magyar Jog 2022 (4): 243–250..

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486